

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PEDRO CRUZ VILLALÓN
18 päivänä kesäkuuta 2014¹

Asia C-463/12

**Copydan Båndkopi
vastaan
Nokia Danmark A/S**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Østre Landsret (Tanska))

Immateriaalioikeus — Tekijänoikeus ja lähioikeudet — Direktiivi 2001/29/EY — Tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistaminen tietoyhteiskunnassa — Kappaleen valmistamista koskeva yksinoikeus — 5 artiklan 2 kohdan b alakohta — 5 artiklan 5 kohta — Poikkeukset ja rajoitukset — Yksityistä kopiointia koskeva poikkeus — Sopiva hyvitys — Soveltamisala — Kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista vaihdettavista välineistä peritään yksityistä kopiointia koskeva maksu, jolla sopiva hyvitys rahoitetaan — Soveltaminen matkapuhelinten muistikortteihin — Kappaleen valmistukseen tarkoitettuja vaihdettavia välineitä koskeva poikkeus — Johdonmukaisuuden periaate — Muistikorttien ensisijaisen tarkoituksen merkitys — Haitan vähäisyyden merkitys — Sen merkitys, että kappaleen valmistaminen on sallittu korvausta vastaan tai korvauksetta — Tehokkaiden teknisten suojaustoimenpiteiden soveltamisen merkitys — Kappaleen valmistamisen lähteen laittomuuden merkitys — Sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun maksun maksamisesta vastuussa oleva henkilö

1. Unionin tuomioistuimelle on käsiteltävässä asiassa esitetty tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY² tulkinnasta useita ennakkoratkaisukysymyksiä, joissa käsitellään hyvin erilaisia näkökohtia ja jotka tarjoavat unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden täydentää ja täsmentää oikeuskäytäntöään huomattavasti, mikäli ne otetaan tutkittavaksi.

2. Pääasiassa on tarkoitus selvittää lähinnä, voidaanko matkapuhelinten muistikorteista periä kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä käyttöön otettua yksityistä kopiointia koskevaa maksua, joka on osoitettu direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa edellytetyn sopivan hyvityksen rahoittamiseen ja joka peritään vastikkeena poikettaessa kappaleen valmistamista koskevasta haltijoiden yksinoikeudesta. Ongelmallista ei kuitenkaan ole niinkään varsinaisen yksityistä kopiointia koskevan maksun periminen vaan se, että maksua voidaan periä mainituista muistikorteista, vaikka sitä ei peritä toisista välineistä, kuten MP3- ja iPod-soittimista, mikä tekee maksusta epä johdonmukaisen ellei jopa mielivaltaisen direktiivin 2001/29 tavoitteiden näkökulmasta.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL L 167, s. 10.

3. Østre Landsretin (Itä-Tanskan muutoksenhakutuomioistuin) kysymykset ulottuvat kuitenkin huomattavasti tätä keskeistä ongelmaa laajemmalle, ja niissä käsitellään hyvin yleisluonteisesti hankalimpia ja toisinaan riidanalaisia näkökohtia, jotka liittyvät direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa käyttöön otettuun yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen soveltamiseen, tiettyihin direktiivin järjestelmän yleisiin seikkoihin ja maksun perimistapoihin.

4. Unionin tuomioistuimen on siis muun muassa tutkittava, voidaanko yksityistä kopiointia koskevaa maksua periä sellaisesta kappaleen valmistamisesta, jonka oikeudenhaltija on sallinut korvausta vastaan, voidaanko maksua periä kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön sellaisista lähteistä, jotka kuuluvat kolmansille tai ovat laittomia, onko tässä yhteydessä vaikutusta tehokkaiden teknisten suojaustoimenpiteiden olemassaololla ja/tai käytöllä ja voivatko jäsenvaltiot periä yksityistä kopiointia koskevaa maksua silloin, kun oikeudenhaltijoille aiheutunut vahinko on vähäinen.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

5. Käsiteltävässä asiassa on tulkittava lähinnä direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöksiä. Niissä säädetään seuraavaa:

”2. Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen seuraavissa tapauksissa:

--

b) kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon 6 artiklassa tarkoitettujen teknisten toimenpiteiden soveltaminen kyseiseen teokseen tai aineistoon taikka niiden soveltamatta jättäminen;

--”

6. Jäljempänä lainataan tarvittaessa niitä direktiivin 2001/29 johdanto-osan perustelukappaleita, jotka ovat merkityksellisiä pääasian ratkaisun kannalta.

B Tanskan oikeus

7. Tanskan oikeudessa otettiin vuonna 1992 käyttöön yksityiskäyttöön tapahtuvaa kappaleen valmistamista koskeva maksujärjestelmä, josta säädetään 27.2.2010 annetun tekijänoikeuslain nro 202 (ophavsretsloven, jäljempänä tekijänoikeuslaki) 12 ja 39 §:ssä.

8. Tekijänoikeuslain 12 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuka tahansa saa valmistaa tai valmistuttaa julkaistusta teoksesta yksittäiskappaleita yksityistä käyttöään varten, jos niiden käyttötarkoitus ei ole kaupallinen. Tällaisia kappaleita ei saada hyödyntää muulla tavoin.

2. Edellä 1 momenttiin sisältyvä säännös ei oikeuta seuraaviin toimiin:

--

- 4) kappaleen valmistaminen tietokannoista digitaalisessa muodossa siten, että tietokanta toisinnetaan digitaalisessa muodossa, ja
- 5) yksittäisten kappaleiden valmistaminen digitaalisessa muodossa muista teoksista kuin tietokoneohjelmista ja tietokannoista, ellei näin tehdä yksinomaan kappaleen valmistajan tai hänen kanssaan samassa taloudessa asuvien henkilöiden käyttöä varten.

3. Edellä 2 momentin 5 kohtaan sisältyvästä säännöksestä huolimatta kappaleiden valmistaminen digitaalisessa muodossa ei ole sallittua ilman tekijän lupaa, jos kappale valmistetaan lainatusta tai vuokratusta kappaleesta.

4. Edellä 1 momenttiin sisältyvä säännös ei oikeuta ulkopuolisen avun käyttämiseen kappaleen valmistamisessa, jos kyseessä ovat

- 1) musiikkiteokset,
- 2) elokuvateokset,

– –”.

9. Tekijänoikeuslain 39 §:ssä, jonka otsikko on ”Maksu kappaleiden valmistamisesta yksityistä käyttöä varten”, säädetään seuraavaa:

”1. Joka kaupallisessa tarkoituksessa valmistaa tai tuo maahan ääni- tai videonauhoja tai muita välineitä, joille ääntä tai kuvaa voidaan tallentaa, on velvollinen maksamaan 2 momentissa määriteltävien teosten tekijöille maksu.

2. Maksua maksetaan kappaleen valmistamiseen yksityistä käyttöä varten soveltuvista nauhoista ynnä muista, ja se koskee ainoastaan radiossa tai televisiossa lähetettäviä teoksia sekä äänitallenteina, filmillä, videotallenteina tai vastaavina julkaistavia teoksia.

– –”

10. Tekijänoikeuslain 40 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Vuonna 2006 hyvityksen suuruus on 0,0603 kruunua jokaisesta analogisen ääninauhan soittominuutista ja 0,0839 kruunua jokaisesta analogisen videonauhan toistominuutista.

2. Vuonna 2006 hyvityksen suuruus on 1,88 kruunua jokaisesta digitaalisesta äänitallenteesta, 3 kruunua jokaisesta digitaalisesta kuvatallenteesta ja 4,28 kruunua jokaisesta digitaalisesta muistikortista.

– –”

II Pääasian tosiseikat

11. Copydan Båndkopi on ääni- ja videotallenteiden oikeudenhaltijoita edustava organisaatio, jonka Tanskan kulttuuriministeriö on hyväksynyt tahoksi, joka kerää, hallinnoi ja jakaa tekijänoikeuslain 39 §:ssä tarkoitettuja yksityistä kopiointia koskevia maksuja.

12. Nokia Danmark A/S (jäljempänä Nokia Danmark) pitää Tanskassa kaupan matkapuhelimia ja niihin tarkoitettuja muistikortteja elinkeinonharjoittajille, jotka puolestaan myyvät niitä edelleen muille elinkeinonharjoittajille ja kuluttajille.

13. Copydan Båndkopin mielestä muistikortit kuuluvat niiden tyyppistä riippumatta yksityistä kopiointia koskevan maksujärjestelmän soveltamisalaan, ja se nosti siksi 19.4.2012 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Nokia Danmarkia vastaan kanteen, jossa se vaatii, että Nokia Danmark veloitetaan maksamaan sille tekijänoikeuslain 39 §:n nojalla 14 826 828,99 Tanskan kruunua yksityistä kopiointia koskevaa maksua niiden matkapuhelinten muistikorteista, joita se toi Tanskaan ja piti siellä kaupan vuosina 2004–2009.

III Ennakkoratkaisukysymykset ja oikeudenkäynti unionin tuomioistuimessa

14. Nokia Danmark pyysi saattamaan asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja Østre Landsret päätti hyväksyä pyynnön ja lykkäsi 10.10.2012 tekemällään välipäätöksellä, joka saapui unionin tuomioistuimeen 16.10.2012, asian käsittelyä ja esitti unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko direktiivin [2001/29] kanssa yhteensopiva sellainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan oikeudenhaltijat saavat hyvitystä seuraavien lähteiden perusteella valmistettavista kappaleista:
 - a)] tiedosto, jonka käytön oikeudenhaltija on hyväksynyt ja josta asiakas maksaa korvauksen (esimerkiksi verkkokaupasta hankittava luvanalainen sisältö)
 - b)] tiedosto, jonka käytön oikeudenhaltija on hyväksynyt mutta josta asiakas ei maksa korvausta (esimerkiksi markkinointitarkoituksessa levitettävä luvanalainen sisältö)
 - c)] käyttäjän omistama DVD- tai CD-levy, MP3-soitin, tietokone tai muu vastaava laite, jossa ei ole käytetty tehokkaita teknisiä toimenpiteitä
 - d)] käyttäjän omistama DVD- tai CD-levy, MP3-soitin, tietokone tai muu vastaava laite, jossa on käytetty tehokkaita teknisiä toimenpiteitä
 - e)] kolmannen osapuolen omistama DVD- tai CD-levy, MP3-soitin, tietokone tai vastaava
 - f)] internetistä tai muusta lähteestä peräisin oleva teos, josta on valmistettu kappale laittomasti
 - g)] esimerkiksi internetistä (laillisesta lähteestä, joka ei ole luvanalainen) peräisin oleva tiedosto, josta on valmistettu kappale laillisesti muulla tavoin?
- 2) Miten oikeudenhaltijoille maksettavaa sopivaa hyvitystä koskevassa jäsenvaltioiden lainsäädännössä (ks. direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta) on otettava huomioon direktiivin 6 artiklan mukaiset tehokkaat tekniset toimenpiteet?
- 3) Määriteltäessä yksityistä kopiointia koskevan hyvityksen (ks. direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta) suuruutta, mitä ovat direktiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleessa mainitut ’tilanteet, joissa oikeudenhaltijalle koitua haitta on vähäinen’ ja joissa direktiivin kanssa ristiriidassa olisi sellainen jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan yksityiseen käyttöön tapahtuvasta kopioinnista maksetaan hyvitys oikeudenhaltijoille (ks. [ennakkoratkaisupyynnön] 2 kohdassa mainittu tutkimus)?
- 4) a) Jos todetaan, ettei yksityinen kopiointi ole matkapuhelinten muistikorttien ensisijainen tai olennaisin käyttötarkoitus, onko direktiivin kanssa yhteensopiva sellainen jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan oikeudenhaltijat saavat hyvitystä kopioinnista matkapuhelinten muistikorteille?

- b) Jos todetaan, että yksityinen kopiointi kuuluu matkapuhelinten muistikorttien ensisijaisiin tai olennaisiin käyttötarkoituksiin, onko direktiivin kanssa yhteensopiva sellainen jäsenvaltion lainsäädäntö, jonka mukaan oikeudenhaltijat saavat hyvitystä kopioinnista matkapuhelinten muistikorteille?
- 5) Onko direktiivin [2001/29] johdanto-osan 31 perustelukappaleessa tarkoitetun oikeudenmukaisen tasapainon käsitteen sekä direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun vahinkoon perustuvan sopivan hyvityksen käsitteen yhdenmukaisen tulkinnan mukaista, että jäsenvaltion lainsäädännön mukaan maksu peritään muistikorteista, vaikka sitä ei peritä sisäisistä muisteista, jollaisia on esimerkiksi yksityisten kopioiden tallentamiseen suunnitelluissa ja ensisijaisesti kyseiseen tarkoitukseen käytettävissä MP3- ja iPod-soittimissa?
- 6) a) Onko direktiivi [2001/29] esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään sellaiselta valmistajalta ja/tai maahantuojalta, joka myy muistikortteja elinkeinonharjoittajille, jotka jälleenmyyvät niitä sekä yksityis- että yritysasiakkaille, jolloin valmistaja ja/tai maahantuoja eivät tiedä, myydäänkö muistikortit yksityis- vai yritysasiakkaille?
- b) Onko kuudennen kysymyksen a kohtaan vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että jäsenvaltion lainsäädännöllä varmistetaan, että valmistajilta, maahantuojilta ja/tai jälleenmyyjiltä ei peritä maksua ammatilliseen tarkoitukseen käytettävistä muistikorteista ja että valmistajat, maahantuoja ja/tai jälleenmyyjät voivat, jos maksu kuitenkin on suoritettu, saada takaisin muistikorteista suorittamansa maksun ammatillisen käytön osalta sekä että valmistajat, maahantuoja ja/tai jälleenmyyjät voivat ilman maksua myydä muistikortteja sellaisille yrityksille, jotka ovat ilmoittautuneet maksujärjestelmää hallinnoivalle organisaatiolle?
- c) Onko kuudennen kysymyksen a ja b kohtaan vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että
- 1) vaikka jäsenvaltion lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, joilla varmistetaan, että valmistajilta, maahantuojilta ja/tai jälleenmyyjiltä ei peritä maksua ammatilliseen käyttöön tarkoitetuista muistikorteista, ammatillisen käytön käsitettä kuitenkin tulkitaan siten, että maksusta ovat vapautettuja ainoastaan Copydanin hyväksymät yritykset, kun taas muilta kuin Copydanin hyväksymiltä yrityksiltä peritään maksu ammatilliseen käyttöön tarkoitetuista muistikorteista?
 - 2) vaikka jäsenvaltion lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, joilla varmistetaan, että valmistajat, maahantuoja ja/tai jälleenmyyjät, jotka ovat (teoriassa) jo suorittaneet maksun muistikorteista, voivat saada maksun takaisin, siltä osin kuin kyseisiä muistikortteja käytetään ammatilliseen tarkoitukseen, on kuitenkin niin, että
 - käytännössä ainoastaan muistikortin ostaja voi saada maksun takaisin ja
 - muistikortin ostajan on haettava Copydanilta maksun palauttamista?
 - 3) vaikka jäsenvaltion lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, joilla varmistetaan, että valmistajat, maahantuoja ja/tai jälleenmyyjät voivat ilman maksua myydä muistikortteja yrityksille, jotka ovat ilmoittautuneet maksujärjestelmää hallinnoivalle organisaatiolle, on kuitenkin niin, että
 - hyvitysmaksujärjestelmää hallinnoiva organisaatio on Copydan ja
 - ilmoittautuneet yritykset eivät tiedä, myydäänkö muistikortit yksityis- vai yritysasiakkaille?”

15. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Copydan Båndkopi, Nokia Danmark, Ranskan, Italian, Alankomaiden, Itävallan, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Euroopan komissio.

16. Copydan Båndkopi, Nokia Danmark, Ranskan, Alankomaiden, Itävallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio ovat esittäneet myös suullisia huomautuksia 16.1.2014 pidetyssä istunnossa. Unionin tuomioistuimen kehotuksesta asianosaiset ja muut osapuolet esittivät istunnossa käsityksensä myös siitä, mikä on unionin tuomioistuimen tuomion VG Wort ym.³ 27.6.2013 ja tuomion Amazon.com International Sales ym.⁴ 11.7.2013 vaikutus käsiteltävässä asiassa annettaviin vastauksiin.

IV Alustavat huomautukset

17. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset on järjesteltävä uudelleen kolmeen ryhmään ja niitä on tietystä määrin yksinkertaistettava.

18. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ensimmäisellä kysymyssarjallaan (neljäs ja viides kysymys), joka koskee erityisesti matkapuhelinten muistikortteja pääasian tosiseikkojen asiayhteydessä ja jota tarkastelen ensimmäiseksi, unionin tuomioistuinta lausumaan periaatteesta, jonka mukaan matkapuhelinten muistikorteista peritään yksityistä kopiointia koskeva maksu.

19. Copydan Båndkopi vaatii nimittäin pääasiassa Nokia Danmarkia maksamaan yksityistä kopiointia koskevat maksut, joita tämä ei ole maksanut vuosina 2004–2009 tuomistaan matkapuhelinten muistikorteista, mutta Nokia Danmark kiistää vaatimuksen useisiin eri perusteisiin vetoamalla. Pääasiassa on siis ensisijaisesti selvitettävä, voidaanko yksityistä kopiointia koskevaa maksua periä monikäyttöisistä laitteista, kuten matkapuhelinten muistikorteista, kun otetaan huomioon, että Tanskan lain nojalla maksua peritään tavallisesti vaihdettavista tallennusvälineistä (CD-ROM- ja DVD-levyt) muttei laitteista, joissa on sisäänrakennettu (kiinteä) tallennusmahdollisuus, kuten MP3- ja iPod-soittimista.

20. Seuraavaksi tarkastelemallani toisella kysymyssarjalla (ensimmäinen, toinen ja kolmas kysymys), joka ei varsinaisesti liity matkapuhelinten muistikortteihin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta paljon yleisemmin, miten sen luettelemat eri tekijät, jotka liittyvät yksityiseen käyttöön valmistettavien kappaleiden lähteeseen, teknisten suojoimenpiteiden olemassaoloon ja/tai käyttöön ja oikeudenhaltijalle aiheutuneen vahingon vakavuuteen, vaikuttavat yksityistä kopiointia koskevaan maksujärjestelmään.

21. Kolmannella kysymyssarjalla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuimelta opastusta niistä yksityiskohtaisista järjestelyistä, joiden mukaisesti yksityistä kopiointia koskeva maksu voidaan periä (kuudes kysymys).

V Periaate, jonka mukaan yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään matkapuhelinten muistikorteista (neljäs ja viides kysymys)

22. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä ja viidennellä kysymyksellään unionin tuomioistuimelta, onko direktiiviä 2001/29 tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään matkapuhelinten muistikorteista mutta ei tietyistä tallennusvälineistä, kuten MP3- ja iPod-soittimista. Se kysyy, onko tässä yhteydessä otettava huomioon muistikorttien ensisijainen tai pääasiallinen käyttötarkoitus.

3 — C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426.

4 — C-521/11, EU:C:2013:515.

A Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet

23. Heti aluksi on huomautettava, että direktiivin 2001/29 2 artiklan mukaan jäsenvaltiot myöntävät säännöksessä tarkoitettujen oikeuksien haltijoille teostensa osalta yksinoikeuden sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen.

24. Saman direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää poikkeuksesta tai rajoituksesta mainittuun kappaleen valmistamista koskevaan yksinoikeuteen silloin, kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, mikä on niin kutsuttu ”yksityistä kopiointia” koskeva poikkeus.

25. Mainitun direktiivin 5 artiklan 5 kohdan mukaan yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen käyttöön ottaminen edellyttää kuitenkin kolmen edellytyksen täyttymistä eli sitä, että ensinnäkin kyseistä poikkeusta sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, toiseksi poikkeus ei ole ristiriidassa teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja kolmanneksi poikkeus ei kohtuuttomasti haittaa tekijänoikeuden haltijan oikeutettuja etuja.⁵

26. Unionin tuomioistuin on todennut viimeksi mainitusta, että jäsenvaltioiden on päätäessään ottaa käyttöön kansallisessa oikeudessaan yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen säädettävä mainitun 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ”sopivan hyvityksen” suorittamisesta kappaleen valmistamista koskevan yksinoikeuden haltijoille,⁶ minkä lisäksi niillä on velvollisuus saavuttaa tietty tulos eli niiden on toimivaltansa rajoissa varmistettava sellaisen sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen, jolla on tarkoitus korvata loukatuille aiheutunut vahinko,⁷ sillä muussa tapauksessa säännös menettää tehokkaan vaikutuksensa.

27. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 ja 38 perustelukappaleesta, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut, käy ilmi, että 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyn sopivan hyvityksen tarkoituksena on korvata tekijälle riittävällä tavalla vahinko, joka hänelle on aiheutunut siitä, että hänen suojatusta teoksestaan valmistetaan ilman lupaa kappale yksityiseen käyttöön.⁸ Hyvitys on korvaus tekijälle aiheutuneesta vahingosta.⁹

28. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31 perustelukappaleesta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että ”oikeudenmukainen tasapaino”, joka on turvattava eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien oikeuksien ja etujen välillä, tarkoittaa, että sopiva hyvitys on välttämättä laskettava yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen käyttöönotosta suojattujen teosten tekijöille aiheutuvan vahingon perusteella.¹⁰

29. Määritettäessä sopivan hyvityksen tasoa käyttökelpoisena perusteena on otettava huomioon erityisesti kyseisestä kappaleen valmistamisesta oikeudenhaltijalle mahdollisesti aiheutuva vahinko; jos haitta on vähäinen, ei velvoitetta maksun suorittamiseen kuitenkaan voi syntyä.¹¹

5 — Tuomio Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, 21 kohta).

6 — Tuomio Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, 30 kohta); tuomio Stichting de Thuiskopie (EU:C:2011:397, 22 kohta) ja tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 19 kohta).

7 — Ks. tuomio Stichting de Thuiskopie (EU:C:2011:397, 34 kohta) ja tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 57 kohta).

8 — Tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 39 ja 40 kohta).

9 — Tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 40 kohta); tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 47 kohta); tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 31, 49 ja 75 kohta) ja tuomio ACI Adam ym. (C-435/12, EU:C:2014:254, 50 kohta).

10 — Tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 42 ja 50 kohta).

11 — Tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 39 kohta) ja tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 47 kohta).

30. Unionin tuomioistuin on myös muistuttanut, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta päättäessään siitä, kuka on velvollinen maksamaan kyseisen sopivan hyvityksen, ja hyvityksen muodosta, sitä koskevista yksityiskohtaisista järjestelyistä ja sen mahdollisesta tasosta,¹² jolloin niiden on otettava huomioon kunkin tapauksen erityisolosuhteet¹³ kuitenkin unionin oikeuden asettamissa rajoissa,¹⁴ eli niiden on direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdassa säädetyn kolmivaiheisen testin¹⁵ lisäksi täytettävä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisuusperiaatteen edellytykset¹⁶ ja täsmennettävä hyvityksen osatekijät johdonmukaisesti.¹⁷

31. Edellä esitetyn perusteella käsittelen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen neljännen ja viidennen kysymyksen sisältöä jäljempänä kahdessa vaiheessa.

32. Ensiksi tarkastelen, voidaanko yksityistä kopiointia koskevan maksun periminen muistikorteista lähtökohtaisesti hyväksyä direktiivin 2001/29 säännösten näkökulmasta. Toiseksi tarkastelen, voidaanko Tanskan lainsäädännön, siltä osin kuin siinä säädetään yksityistä kopiointia koskevan maksun perimisestä matkapuhelinten muistikorteista mutta ei tietyistä tallennusvälineistä, kuten MP3- ja iPod-soittimista, katsoa olevan yhdenmukainen unionin oikeuden ja direktiivin 2001/29 tavoitteiden kanssa, eli tarkemmin sanottuna, onko kyseinen lainsäädäntö johdonmukainen eikä mielivaltainen.

B Sen, että yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään matkapuhelinten muistikorteista, lähtökohtainen hyväksyttävyyys

33. Edellä mainitusta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee yleisesti, että jäsenvaltioilla, jotka ovat päättäneet säätää direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesta yksityistä kopiointia koskevasta poikkeuksesta, on erittäin suuri harkintavalta määrittellä ja järjestää sopivan hyvityksen rahoittamisjärjestelmä, jollainen poikkeukseen on kuuluttava, kunhan poikkeuksen käyttöönotosta oikeudenhaltijalle aiheutunut vahinko on järjestelmässä riittävällä tavalla yhteydessä siihen, että luonnolliset henkilöt ovat käyttäneet hänen suojattua teostaan yksityiseen tarkoitukseen, ja kunhan siinä taataan tämän vahingon todellinen korvaaminen.

34. Unionin tuomioistuin on todennut nimittäin, että sopivan hyvityksen rahoittamiseksi perustettu järjestelmä, joka perustuu kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista laitteista, koneista ja välineistä perittävään yksityistä kopiointia koskevaan maksuun, soveltuu yhteen ”oikeudenmukaista tasapainoa” koskevien edellytysten kanssa vain, jos kyseisiä laitteita, koneita ja välineitä voidaan käyttää yksityiseen kopiointiin, jolloin niistä voi aiheutua vahinkoa suojatun teoksen oikeudenhaltijalle.¹⁸

35. Näiden laitteiden tai koneiden pelkkä kopiointikapasiteetti riittää siis lähtökohtaisesti oikeuttamaan yksityistä kopiointia koskevan maksun perimisen, mikäli kyseiset koneet tai laitteet on annettu luonnollisten henkilöiden yksityiseen käyttöön, eikä tällöin ole välttämätöntä näyttää toteen, että he ovat todella tehneet näiden laitteiden avulla yksityisiä kopioita ja että he ovat siten todella aiheuttaneet

12 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappale; tuomio Stichting de Thuiskopie (EU:C:2011:397, 23 kohta) ja tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 20 ja 40 kohta).

13 — Ks. tuomio Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 22 kohta).

14 — Ibidem, 21 kohta.

15 — Ks. tästä tuomio ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 38–40 kohta) ja mainitussa asiassa esittämäni ratkaisuehdotus (C-435/12, EU:C:2014:1).

16 — Ks. tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 73 ja 79 kohta).

17 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappale; tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 36 kohta) ja tuomio ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 49 kohta).

18 — Ks. tuomio Padawan (EU:C:2010:620, 52 kohta).

vahinkoa oikeudenhaltijoille.¹⁹ Näkemyksen taustalla on, että luonnollisten henkilöiden voidaan oikeutetusti olettaa käyttävän täysin hyväkseen kaikkia kyseisiin laitteisiin ja koneisiin liittyviä kappaleenvalmistamistoimintoja.²⁰ Tätä olettamaa voidaan soveltaa sekä kappaleen valmistamiseen tarkoitettuihin laitteisiin ja koneisiin että siihen tarkoitettuihin välineisiin.

36. Kun siis on kiistatonta, että luonnolliset henkilöt voivat käyttää matkapuhelinten muistikortteja välineinä, jotka on tarkoitettu kappaleiden valmistamiseen teoksista tai muusta suojatusta aineistosta, yksityistä kopiointia koskevan maksun perimistä näistä välineistä ei voida pitää lainvastaisena, kunhan maksu todella peritään luonnollisilta henkilöiltä, jotka ainoina ovat velvollisia maksamaan yksityisestä käytöstä.²¹

37. Tästä seuraa, että matkapuhelinten muistikorttien ensisijaista tai pääasiallista käyttötarkoitusta ei sinänsä voida tässä yhteydessä ottaa huomioon. Tarkemmin sanottuna se, että matkapuhelinten muistikorttien yksi ensisijaisista tai pääasiallisista käyttötarkoituksista ei ole yksityinen kopiointi – mikäli tämä voidaan osoittaa – ei sinänsä estä sopivan hyvityksen perimistä muistikorteista, kunhan niitä voidaan käyttää yksityiseen kopiointiin.

38. Tästä voidaan huomauttaa, että vaikka direktiivin 2001/29 johdanto-osan 38 perustelukappaleessa täsmennetään, että yksityiskäyttöön tapahtuvan digitaalisen ja analogisen kappaleen valmistamisen väliset erot on otettava huomioon asiaankuuluvalla tavalla, sillä ”yksityiskäyttöön tapahtuva digitaalinen kappaleen valmistaminen todennäköisesti yleistyy ja sen taloudellinen merkitys kasvaa”, siinä ei kuitenkaan tehdä eroa kappaleen valmistamiseen tarkoitettujen välineiden ensisijaisen tai pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaan, olivatpa välineet analogisia tai digitaalisia. Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetaan sen sijaan erotuksetta kaikkia välineitä.

39. Voidaan siis päätellä, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, ettei se lähtökohtaisesti ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa säädetään sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun perimisestä matkapuhelinten muistikorteista, kunhan eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välinen oikeudenmukainen tasapaino on turvattu ja kunhan maksun perimisen ja muistikorttien yksityiseen käyttöön tarkoitettujen kappaleiden valmistamiseen liittyvän oletetun käytön välillä on siis yhteys, eikä tässä yhteydessä ole merkitystä muistikorttien ensisijaisella tai pääasiallisella käyttötarkoituksella.

C Tanskan sääntelyn johdonmukaisuus direktiivin 2001/29 tavoitteiden kannalta

40. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31 perustelukappaleessa todetaan, että jäsenvaltioissa säädettyjen, kyseisiin oikeuksiin sovellettavien poikkeusten ja rajoitusten eroilla on välitön kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan ja että nämä erot saattavat tulla näkyvämmiksi rajojen ylitse tapahtuvan teosten hyödyntämisen lisääntyessä. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 32 perustelukappaleessa todetaan, että direktiiviin sisältyy tyhjentävä luettelo poikkeuksista ja rajoituksista kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen ja että tässä luettelossa otetaan aiheellisella tavalla huomioon jäsenvaltioiden erilaiset oikeudelliset perinteet samalla, kun pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta. Siinä täsmennetään myös, että ”jäsenvaltioiden olisi sovellettava näitä poikkeuksia ja rajoituksia yhdenmukaisella tavalla”.

19 — Ibidem, 53 ja 54 kohta.

20 — Ibidem, 55 ja 56 kohta.

21 — Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tätä seikkaa koskevaa kuudetta kysymystä käsitellään jäljempänä VI luvussa.

41. Unionin tuomioistuin on todennut tästä, että poikkeusten luettelolla ”on varmistettava jäsenvaltioiden oikeudellisten perinteiden ja sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan välinen tasapaino”. Tämä tarkoittaa, että vaikka jäsenvaltioilla on mahdollisuus ottaa tai olla ottamatta käyttöön näitä poikkeuksia oikeudellisten perinteidensä mukaisesti, niiden on kuitenkin sen jälkeen, kun ne ovat päättäneet ottaa käyttöön tietyn poikkeuksen, sovellettava kyseistä poikkeusta johdonmukaisesti ”siten, että sillä ei voida haitata direktiivillä 2001/29, jolla pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukainen toiminta, tavoiteltuja päämääriä”.²²

42. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on siis selvittää, voidaanko Tanskan lainsäätäjän päätöstä periä yksityistä kopiointia koskevaa maksua matkapuhelinten muistikorteista mutta ei MP3- ja iPod-soittimien kaltaisista välineistä pitää sellaisena johdonmukaisena päätöksenä, joka ei voi vaikuttaa sisämarkkinoiden asianmukaiseen toimintaan. Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on kuitenkin hyvä antaa joitakin lisätietoja sen vastuulle kuuluvan valvonnan edellytyksistä ja laajuudesta.

43. Ensinnäkin on täysin selvää, että koska direktiivissä 2001/29 ei ole säädetty tästä aiheesta, jäsenvaltioilla, jotka ovat päättäneet ottaa käyttöön sopivaa hyvitystä koskevan järjestelmän, on laaja harkintavalta määrittäessään yksityistä kopiointia koskevaa maksua, jolla tämä hyvitys on tarkoitus rahoittaa ja jota voidaan periä esimerkiksi sekä kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista laitteista että näiden kappaleiden tallentamiseen tarkoitetuista välineistä.

44. Käsiteltävässä asiassa Tanskan lainsäätäjä on täysin laillisesti päättänyt periä valmistajilta ja maahantuojilta yksityistä kopiointia koskeva maksun, joka on osoitettu sopivan hyvityksen rahoittamiseen, tietyistä äänen ja kuvan tallennusvälineistä, joilla suojatuista teoksista voidaan valmistaa kappaleita yksityiseen käyttöön.

45. Jäsenvaltioiden laajaa harkintavaltaa rajoittaa kuitenkin niiden velvollisuus varmistaa, että hyvitys on riittävä eli että sen muotoa, perimistapoja ja tasoa määritettäessä otetaan huomioon muun muassa vahinko, jota oikeudenhaltijoille on mahdollisesti aiheutunut siitä, että heidän teoksistaan tai muusta suojatusta aineistostaan on valmistettu kappaleita.²³

46. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 38 perustelukappaleessa, jossa käsitellään erityisesti poikkeusta yksinoikeuteen valmistaa kappaleita äänite-, kuvatalenne- ja audiovisuaalisesta aineistosta yksityiseen käyttöön, annetaan joitakin tietoja seikoista, jotka voidaan ottaa huomioon tätä poikkeusta koskevassa tarkastelussa, erityisesti tarve ottaa huomioon yksityiskäyttöön tapahtuvan digitaalisen ja analogisen kappaleen valmistamisen erot.²⁴

47. Ennakkoratkaisupyynnöstä ja unionin tuomioistuimelle esitetyistä kirjallista ja suullisista huomautuksista ilmenee kuitenkin, että Tanskassa käyttöön otetussa sopivan hyvityksen järjestelmässä eri välineitä ei eroteta toisistaan niiden analogisuuden tai digitaalisuuden perusteella vaan ilmeisesti ainoastaan sen perusteella, ovatko ne vaihdettavia (ääninauhat, CD-ROM- ja DVD-levyt, matkapuhelinten muistikortit) vai onko ne sisäänrakennettu muihin laitteisiin tai koneisiin (MP3- ja iPod-soittimet). Asiakirja-aineistosta ei ilmene, että erottelu perustuisi eri välineiden käytön objektiivisesti tilastotietojen perusteella osoitettuun suhteelliseen osuuteen teoksista tai muusta suojatusta aineistosta tehtävien kappaleiden valmistuksessa ja niiden taloudelliseen vaikutukseen oikeudenhaltijoiden näkökulmasta.

22 — Ks. tuomio ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 33 ja 34 kohta).

23 — Unionin tuomioistuimen direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleesta tekemän tulkinnan mukaan.

24 — Tästä näkökulmasta voidaan korostaa, että useissa erilaisissa digitaalisissa laitteissa käyttöön otetut massamuistit ovat lähentyneet toisiaan teknisesti, sillä esimerkiksi uusimpien tietokoneiden kovalevyt (ns. SSD-muistit (Solid State Drive)) muodostuvat useista flash-muistipiireistä (sähköisesti pyyhittävä ohjelmoitava lukumuisti EEPROM) samalla tavoin kuin matkapuhelinten muistikortit ja yleisimmät iPod-tyyppiset digitaaliset soittimet.

48. Kuten Suomen hallitus huomauttaa, ei toki voida sulkea pois sitä, että matkapuhelinten muistikorttien erilainen kohtelu voitaisiin perustella objektiivisella erolla, joka liittyy varsinaisen välineen tai sen käyttötarkoituksen erityispiirteisiin tai käyttöön otetun hyvitysjärjestelmän pääpiirteisiin.

49. Hyvitysjärjestelmä, jossa yksityistä kopiointia koskevaa maksua ei perittäisi tietokoneista, jotka ovat digitaalisten kappaleiden valmistamiseen tarkoitettuja laitteita tai koneita, voitaisiin siten perustella kahdella tapaa, kuten Suomen hallitus esittää. Yhtäältä se voitaisiin perustella sillä, että tämä maksu peritään jo niistä välineistä, joita näiden tietokoneiden kanssa voidaan käyttää kappaleiden valmistamiseen yksityiseen käyttöön. Toisaalta se voitaisiin perustella sillä, että on vaikeaa ellei mahdotonta erottaa toisistaan tietokoneiden yksityistä ja ammatillista käyttöä ja sitä kautta noudattaa tuomioon Padawan²⁵ perustuvassa oikeuskäytännössä asetettuja edellytyksiä.

50. Sellaista sopivan hyvityksen järjestelmää, joka rahoitetaan perimällä yksityistä kopiointia koskeva maksu ainoastaan kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista vaihdettavista välineistä mutta ei koneisiin ja laitteisiin sisäänrakennetuista kiinteistä välineistä, ei kuitenkaan voida pitää direktiivin 2001/29 tavoitteiden mukaisena eivätkä jäsenvaltiot voi täyttää sillä direktiivistä johtuvaa velvollisuuttaan direktiivissä tarkoitettua tuloksen saavuttamiseen.

51. Pääasiassa yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kaikista kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista välineistä lukuun ottamatta tiettyihin koneisiin ja laitteisiin sisäänrakennettuja välineitä, kuten MP3- ja iPod-soittimiin, jotka on suunniteltu nimenomaisesti ääni- ja videoteosten toistamiseen ja joista voidaan perustellusti olettaa, että niitä hankkineet yksityishenkilöt käyttävät niitä pääasiallisesti tai jopa yksinomaan välineinä, joilla valmistetaan kappaleita yksityiseen käyttöön.

52. Tästä näkökulmasta on vaikeaa ensi näkemältä todeta, että Tanskan lainsäädännössä säädetty yksityistä kopiointia koskeva maksu olisi omiaan saavuttamaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdalla tavoitellun tavoitteen, joka on varmistaa oikeudenhaltijoille asianmukainen ja tosiasiallinen sopiva hyvitys vahingosta, jota heille voi aiheutua, kun heidän teoksistaan tai muusta suojatusta aineistostaan valmistetaan kappaleita, sekä ehkäistä samalla sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan esteitä ja edistää tietoyhteiskunnan kehittämistä Euroopan unionissa. Kappaleen valmistamiseen tarkoitettujen kiinteiden välineiden jättäminen lainsäädännön ulkopuolelle vaikuttaa olevan ristiriidassa myös sen jäsenvaltioiden velvollisuuden kanssa, jonka mukaan niiden on otettava asianmukaisesti huomioon muun muassa tekninen ja taloudellinen kehitys varsinkin yksityiskäyttöön tapahtuvan digitaalisen kappaleen valmistamisen osalta.²⁶

53. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin toteaa, että direktiivin 2001/29 on tulkittava olevan esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista vaihdettavista välineistä, kuten matkapuhelinten muistikorteista, mutta maksua ei peritä sellaisiin koneisiin ja laitteisiin sisäänrakennetuista kiinteistä välineistä, jotka on varta vasten suunniteltu ja joita käytetään ensisijaisesti kappaleen valmistamiseen yksityiseen käyttöön, kun tämä maksusta vapauttaminen ei ole objektiivisesti perusteltua. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida viimeksi mainittujen välineiden maksusta vapauttamiselle mahdollisesti esitetyt objektiiviset perustelut ja tehdä tätä koskevat päätelmät.

25 — EU:C:2010:620, 52 kohta. Tästä näkökulmasta ks. jäljempänä kuudennen ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu.

26 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 5 ja 39 perustelukappale.

VI Yksityistä kopiointia koskevan maksujärjestelmän yleiset näkökohdat (ensimmäinen, toinen ja kolmas kysymys)

54. Kuten edellä on todettu, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kolme ensimmäistä kysymystä tuovat esiin hyvin yleisluontoisia ongelmia, jotka liittyvät sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun järjestelmään, ja niissä tiedustellaan erityisesti, miten yksityistä kopiointia koskevan maksun perimiseen vaikuttavat kappaleen valmistamisen lähde erilaisissa tilanteissa (ensimmäinen kysymys), tehokkaiden teknisten suojaustoimenpiteiden olemassaolo (toinen kysymys) ja aiheutuneen vahingon suuruus (kolmas kysymys).

55. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin erittelee siten ensimmäisessä kysymyksessään tilanteet, joissa kappale on valmistettu luvallisesti käytössä olevista tiedostoista, sen mukaan, onko luvasta maksettu korvaus vai ei (ensimmäisen kysymyksen a ja b kohta). Tämän jälkeen se erottaa toisistaan erilaisille välineille (CD-ROM-levy, DVD-levy, MP3-laite, tietokone) tallennetuista tiedostoista valmistetut kappaleet sen mukaan, onko näitä välineitä suojattu tehokkailla teknisillä toimenpiteillä vai ei (ensimmäisen kysymyksen c ja d kohta ja toinen kysymys). Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin käsittelee kolmansien hallussa oleville välineille tallennetuista tiedostoista valmistettuja kappaleita (ensimmäisen kysymyksen e kohta), internetistä peräisin olevista laittomista lähteistä valmistettuja kappaleita (ensimmäisen kysymyksen f kohta) ja laillisista lähteistä muuten valmistettuja kappaleita (ensimmäisen kysymyksen g kohta).

56. Tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus lausua tapauksista, joihin viitataan ensimmäisen kysymyksen c ja d kohdassa²⁷ ja f kohdassa,²⁸ sekä ainakin osittain ensimmäisen kysymyksen a ja b kohdassa esiin tuoduista tapauksista.²⁹

A Kappaleen valmistamista koskevan luvan vaikutus tilanteissa, joissa lupa on annettu korvausta vastaan tai korvauksetta (ensimmäisen kysymyksen a ja b kohta)

57. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisen kysymyksensä a ja b kohdalla, onko direktiiviä 2001/29 tulkittava siten, että jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskeva maksun perimisestä oikeudenhaltijoiden luvalla tapahtuvasta kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön, kun tämä lupa on mahdollisesti annettu korvausta vastaan.

58. Unionin tuomioistuin on todennut tuomiossa VG Wort ym.³⁰ yleisesti, että kun on kyse direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 tai 3 kohdan mukaisesta kappaleen valmistamista koskevasta poikkeuksesta tai rajoituksesta, oikeudenhaltijan mahdollisesti antama lupa kappaleen valmistamiseen teoksestaan tai muusta suojatusta aineistostaan ei vaikuta sopivaan hyvitykseen.

59. Unionin tuomioistuin lausui kuitenkin kyseisessä tuomiossaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan valossa ainoastaan luvan vaikutuksesta sopivaan hyvitykseen eikä mahdollisesti korvausta vastaan annetun luvan tai nimenomaisesti sopivan hyvityksen käsittävän luvan vaikutuksesta sopivaan hyvitykseen, ja ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkoittaa varsinaisesti viimeksi mainittua tilannetta ensimmäisen kysymyksensä a kohdassa. Unionin tuomioistuimella ei ole ollut vielä tilaisuutta lausua laajemmin siitä, miten oikeudenhaltijoiden ja

27 — Tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 48–58 kohta).

28 — Tuomio ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 20–58 kohta)

29 — Tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 30–40 kohta).

30 — EU:C:2013:426, tuomiolauselman 2 kohta.

käyttäjien väliset vastikkeelliset käyttöä koskevat lisenssisopimukset ja erityisesti teostiedostojen käyttö- ja valmistuslisenssit, jotka on hankittu laillisesti ennakkoratkaisupyynnössä nimenomaisesti tarkoituilta etälatauksen mahdollistavilta laillisilta alustoilta, vaikuttavat sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun perimiseen.

60. Tässä yhteydessä on huomautettava, että direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleessa täsmennetään, että ”mikäli oikeudenhaltijat ovat jo saaneet maksun jossakin muussa muodossa, esimerkiksi osana lisenssimaksua, mitään erityistä tai erillistä maksua ei voida edellyttää.”

61. Tästä perustelukappaleesta voitaisiin päätellä, että direktiivissä 2001/29 annetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi päättää, onko syytä välttää hyvityksen liiallisuutta eli huolehtia siitä, etteivät käyttäjät joudu tilanteeseen, jossa niiden on suoritettava sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu kahteen kertaan, kuten käsiteltävässä asiassa saattaa olla: ensimmäisen kerran, kun he hankkivat teokset sisältävät tiedostot kaupankäynnissä laillisesti, ja toisen kerran, kun he hankkivat kappaleen valmistamiseen tarkoitettut välineet.

62. Konditionaalinen käyttö useissa kielitoisinnoissa³¹ ja ennen kaikkea se, ettei tätä seikkaa täsmennetä muulla tavoin eikä siitä ole annettu nimenomaista säännöstä direktiivissä 2001/29, puoltavat sitä, että jäsenvaltioilla on tässä yhteydessä pelkän laajimman mahdollisen liikkumavaran sijasta täysin vapaa harkintavalta.

63. Direktiivin 2001/29 tällaista tulkintaa ei kuitenkaan voida mielestäni hyväksyä, koska se olisi direktiivin tavoitteiden vastainen. Se horjuttaisi erityisesti sopivan hyvityksen periaatetta, jonka mukaan oikeudenhaltijoille on korvattava asianmukaisesti vahinko, joka heille aiheutuu siitä, että heidän teoksistaan valmistetaan kappaleita yksityiseen käyttöön. Laajemmin sillä olisi vaikutusta myös vaatimukseen ylläpitää oikeuksien ja intressien välinen oikeudenmukainen tasapaino, joka edellyttää, että sopiva hyvitys on vastine mainitusta vahingosta ja että hyvitys lasketaan ja peritään vahingon mukaisesti.

64. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että direktiivin 2001/29 johdanto-osan 45 perustelukappaleessa täsmennetään, että ”[direktiivin 2001/29] 5 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen poikkeukset ja rajoitukset eivät – saisi estää sellaisten sopimussuhteiden määrittelyä, joiden tarkoituksena on taata sopiva hyvitys oikeudenhaltijoille, jos tämä sallitaan kansallisessa lainsäädännössä.”

65. Näin ollen tietyssä määrin todennäköisessä tilanteessa, jossa voidaan todeta, että oikeudenhaltijat ovat nimenomaisesti antaneet luvan kappaleiden valmistamiseen suojaetuista teoksistaan yksityiseen käyttöön ja että tämän luvan perusteella maksetaan korvaus tai jokin muu vastaava sopiva hyvitys, tällaisesta valmistamisesta ei voida vaatia muuta sopivaa hyvitystä.³²

31 — Näin ainakin minä tulkiten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleelta riippumatta eri kielitoisinnoissa havaittavista eroista. Vrt. esim. ranskankielinen (”un paiement spécifique ou séparé pourrait ne pas être dû”), espanjankielinen (”puede ocurrir que no haya que efectuar un pago específico o por separado”) ja saksankielinen toisinto (”kann gegebenenfalls keine spezifische oder getrennte Zahlung fällig sein”) sekä englanninkielinen (”no specific or separate payment may be due”) ja italiantielinen toisinto (”ciò non può comportare un pagamento specifico o a parte”).

32 — Huomautettakoon, että komissio ilmaisi 24.5.2011 antamassaan tiedonannossa ”Teollis- ja tekijänoikeuksien sisämarkkinat – Luovuuden ja innovoinnin kannustaminen talouskasvun, laadukkaiden työpaikkojen ja ensiluokkaisten tuotteiden ja palvelujen tarjoamiseksi Euroopassa” (COM(2011)287 final, 3.3.4 kohta) aikomuksestaan nimittää korkean tason riippumaton sovittelija, jonka tehtävänä luoda asianosaisten välille yhteisymmärrys yksityistä kopiointia koskevan maksun tietyistä seikoista, ja António Vitorino laati komission pyynnöstä suositukset, joista yksi käsittelee nimenomaisesti tätä asiaa. Ensimmäisen suosituksen mukaan olisi selvästi todettava, ettei se, että kappaleita valmistetaan yksityiseen käyttöön online-palveluista ja siten oikeudenhaltijoiden lisenssien perusteella hankituista teoksista, vahingoita oikeudenhaltijoita eikä siten edellytä hyvitystä yksityistä kopiointia koskevan maksun muodossa (ks. erityisesti s. 6–8). Ks. Recommendations resulting from the Mediation on Private Copying and Reprography Levies. http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/levy_reform/130131_levies-vitorino-recommendations_en.pdf.

66. Pitää paikkansa, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetusta yksityistä kopiointia koskevasta maksujärjestelmästä, jolla taataan, ettei maksua peritä sellaisten tiedostojen perusteella tapahtuvasta kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön, joiden yksityinen kopiointi on sallittua siitä maksettavan, hyvitystä vastaavan korvauksen perusteella, seuraa selvästi huomattavia ja hyvin konkreettisia käytännön vaikeuksia erityisesti silloin, kun kyseistä maksua peritään käsiteltävän asian tapaan kappaleiden valmistamiseen tarkoitetuista välineistä niiden valmistajilta ja maahantuojilta sen olettan perusteella, että luonnolliset henkilöt käyttävät kyseisiä välineitä yksityisiin tarkoituksiin.³³

67. Nämä käytännön vaikeudet eivät kuitenkaan voi edellä 66 kohdassa mainitun kaltaisissa olosuhteissa olla perusteena sopivan hyvityksen perimiselle kahteen kertaan.³⁴ Jäsenvaltioiden on päinvastoin säädettävä alueellisen toimivaltansa puitteissa erityisesti siitä, että kaikkien niiden luonnollisten henkilöiden, jotka ovat maksaneet kahteen kertaan sopivan hyvityksen kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön suojatun teoksen perusteella, on mahdollista saada kyseinen maksu takaisin.

68. Edellä esitetyn perusteella direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskevan maksu peritään sellaisesta kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön, jonka oikeudenhaltijat ovat nimenomaisesti sallineet ja josta on tämän vuoksi maksettu korvaus tai jokin muu sopiva hyvitys.

B Teknisten suojaustoimenpiteiden vaikutus (ensimmäisen kysymyksen c ja d kohta ja toinen kysymys)

69. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisen kysymyksensä c ja d kohdalla, onko direktiivin 2001/29 tulkittava olevan esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään tiedostoihin sisältyvien suojattujen teosten perusteella tapahtuvasta kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön sen mukaan, onko nämä tiedostot suojattu tehokkailla teknisillä toimenpiteillä vai ei. Toisella kysymyksellään se tiedustelee lisäksi, miten direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua sopivaa hyvitystä koskevassa jäsenvaltioiden lainsäädännössä on otettava huomioon direktiivin 6 artiklassa tarkoitettut tehokkaat tekniset toimenpiteet.

70. Unionin tuomioistuin täsmensi asiassa VG Wort ym. antamassaan tuomiossa³⁵ ensiksi, että tekniset toimenpiteet, joihin direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa viitataan, on tarkoitettu rajoittamaan tekoja, joita oikeudenhaltijat eivät ole sallineet, toisin sanoen varmistamaan kyseisen säännöksen asianmukainen soveltaminen ja estämään näin teot, jotka eivät ole kyseisessä säännöksessä säädettyjen tiukkojen edellytysten mukaisia.

33 — Tätä kysymystä tutkitaan tarkemmin jäljempänä VI luvussa.

34 — Merkillä pantavaa on, että unionin tuomioistuin on jo tuomiossa Amazon.com International Sales ym. (EU:C:2013:515, 65 kohta) konkretisoinut ajatuksen, jonka mukaan direktiivi 2001/29 estää aina sopivan hyvityksen maksamisen useaan kertaan ja sopivan hyvityksen maksamisesta useaan kertaan voi seurata veloitte maksaa hyvitys takaisin. Unionin tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että henkilöllä, jonka on maksettava yksityistä kopiointia koskeva maksu yhdessä jäsenvaltiossa käytettävästä kappaleen valmistamiseen tarkoitettuista välineistä, joka on ostettu internetin välityksellä toisesta jäsenvaltiosta, on oltava mahdollisuus vaatia toisessa jäsenvaltiossa mahdollisesti suorittamansa maksun palauttamista ja saada tämä palautus.

35 — EU:C:2013:426, 51 kohta. Ks. myös tuomio ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 43 kohta).

71. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi lähinnä, ettei sitä, ettei kyseisen direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua sopivaan hyvitykseen liittyvää edellytystä sovellettaisi, voi aiheuttaa se, ettei jäsenvaltio ole varmistanut käyttöön ottamansa yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen asianmukaista soveltamista rajoittamalla tekoja, joihin ei ole saatu lupaa oikeudenhaltijoilta,³⁶ eikä se, etteivät kyseiset oikeudenhaltijat ole soveltaneet vapaaehtoisia teknisiä suojaustoimenpiteitä.³⁷

72. Näin ollen tämän tuomion perusteella direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, että siinä sallitaan yksityistä kopiointia koskevan maksun periminen riippumatta siitä, ovatko oikeudenhaltijat käyttäneet tehokkaita teknisiä suojaustoimenpiteitä, ja näin on mahdollista vastata ainakin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän ensimmäisen kysymyksen c ja d kohtaan.

73. Tarkemmin tästä seuraa, ettei velvollisuuteen varmistaa oikeudenhaltijoille direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti sopiva hyvitys heidän teostensa perusteella tapahtuvasta kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön vaikuta se, ovatko oikeudenhaltijat soveltaneet käytettävissä olevia tehokkaita teknisiä suojaustoimenpiteitä estääkseen suojattujen teostensa luvattoman käytön. Sopiva hyvitys ja tehokkaat tekniset suojaustoimenpiteet voivat siis olla olemassa samanaikaisesti, koska tällaisten toimenpiteiden käyttö vaikuttaa ainoastaan sopivan hyvityksen tasoon eli sen laskentatapaan ja suuruuteen.³⁸

74. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä toinen kysymys koskee kuitenkin juuri tätä vaikutusta.

75. Tästä on huomautettava, että direktiivin 2001/29 mukaan yksityistä kopiointia koskevaa poikkeusta soveltaessaan jäsenvaltioiden on otettava asianmukaisesti huomioon tekninen ja taloudellinen kehitys varsinkin yksityisen digitaalisen kopioinnin ja siihen liittyvien korvausjärjestelmien osalta, kun tehokkaita teknisiä suojaustoimenpiteitä on käytettävissä.³⁹

76. Vaikka direktiivissä 2001/29 viitataan tarpeeseen ottaa sopivan hyvityksen soveltamisessa huomioon tekniset toimenpiteet⁴⁰ ja tarpeeseen ottaa teknisten toimenpiteiden toteuttamisessa huomioon sopiva hyvitys,⁴¹ siinä ei täsmennetä, mitä huomioon ottaminen tällaisissa tilanteissa käytännössä tarkoittaa.

77. Kuten julkisasiamies Sharpston korosti asiassa VG Wort ym. esittämässään ratkaisuehdotuksessa,⁴² jäsenvaltiot voivat tämän perusteella käyttää harkintavaltaa päättäessään, miten ja missä laajuudessa tämä huomioon ottaminen tapahtuu, kunhan ne noudattavat sekä direktiivin 2001/29 tavoitteita että laajemmin unionin oikeutta.

78. Tästä näkökulmasta unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole kertoa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle sen toisessa kysymyksessä esitetyn mukaisesti, miten jäsenvaltioiden on käytännössä pantava tämä sääntely täytäntöön. Se voi korkeintaan antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle joitakin ohjeita, joiden avulla tämä voi tarvittaessa määrittää, ovatko tapa, jolla mainittu huomioon ottaminen on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja näiden säännösten käytännön täytäntöönpano yhteensopivia direktiivin 2001/29 kanssa, sillä ainoastaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi valvoa tätä.

36 — Ks. tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 52–54 kohta) ja ACI Adam ym. EU:C:2014:254., 44 kohta).

37 — Ks. tuomio VG Wort ym. (EU:C:2013:426, 55–57 kohta).

38 — Ks. vastaavasti myös julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotus VG Wort ym. (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:34, 95 kohta).

39 — Ks. direktiivin 2001/29 johdanto-osan 5 ja 39 perustelukappale.

40 — Ks. johdanto-osan 35 ja 39 perustelukappale.

41 — Ks. johdanto-osan 52 perustelukappale.

42 — EU:C:2013:34, 104 kohta.

79. Katson näin ollen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään toiseen kysymykseen ole tarpeen antaa edellä 72 kohdassa esitettyä päätelmää tarkempaa vastausta.

80. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin toteaa, että direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei suojattuja teoksia sisältäviä tiedostoja koskevien tehokkaiden teknisten suojaustoimenpiteiden käyttäminen tai käyttämättä jättäminen vaikuta direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettun sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun perimiseen.

C Yksityisen kopioinnin lähteen vaikutus (ensimmäisen kysymyksen e, f ja g kohta)

81. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo ensimmäisen kysymyksensä e, f ja g kohdassa, onko direktiivin 2001/29 tulkittava olevan esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään, kun kappale valmistetaan yksityiseen käyttöön kolmansille kuuluvista lähteistä (e kohta), laittomista lähteistä (f kohta) tai laillisista lähteistä (g kohta).

82. Unionin tuomioistuin on todennut tuomiossa ACI Adam ym.,⁴³ ettei direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan kanssa ole yhteensopiva kansallinen lainsäädäntö, jossa ei tehdä eroa niiden tilanteiden välillä, joissa kappale valmistetaan yksityiseen käyttöön laillisesta lähteestä tai joissa kappale valmistetaan yksityiseen käyttöön laittomasta lähteestä. Ensimmäisen kysymyksen f kohtaan voidaan näin ollen vastata viittaamalla tähän tuomioon ja erityisesti sen tuomiolauselmaan 1 kohtaan.

83. Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei sitä vastoin millään tavoin kuvaile ensimmäisen kysymyksensä g kohdassa tarkoittamia tilanteita, unionin tuomioistuimen on vaikeaa antaa sille hyödyllistä ja seikkaperäistä vastausta.

84. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei nimittäin täsmennä lainkaan, mitä tarkoitetaan ilmaisuilla ”tiedosto, josta on valmistettu kappale laillisesti”, ”laillisesta – – lähteestä” tai ”lisensoimattomasta lähteestä”. Se ei etenään kerro, millaisissa tilanteissa ja millaisin edellytyksin tällaisia tiedostoja voidaan hankkia, käyttää ja mahdollisesti kopioida. Tämän vuoksi on mahdotonta määrittää, onko kappaleiden valmistaminen yksityiseen käyttöön näistä tiedostoista omiaan aiheuttamaan vahinkoa oikeudenhaltijoille ja onko sopivan hyvityksen periminen siksi perusteltua edellä mainittujen niiden periaatteiden nojalla, jotka unionin tuomioistuin on vahvistanut muun muassa tuomiossa Padawan⁴⁴ ja tuomiossa Sitchting de Thuiskopie.⁴⁵

85. Tässä tilanteessa ja näistä syistä kyseiseen kysymykseen ei voida vastata tekemällä vastakkaispäätelmä tuomiosta ACI Adam ym.⁴⁶ Pelkästään siitä, että tiedostot, joista on valmistettu kappaleita yksityiseen käyttöön, eivät ole tuomiossa tarkoitettulla tavalla laittomia, ei voida yksin päätellä, että sopiva hyvitys on perusteltua perii.

86. Vielä on tutkittava ensimmäisen kysymyksen e kohtaa, joka koskee kappaleiden valmistamista yksityiseen käyttöön kolmansien hallussa olevista lähteistä.

43 – EU:C:2014:254.

44 – EU:C:2010:620.

45 – EU:C:2011:397.

46 – EU:C:2014:254.

87. Aivan aluksi on huomautettava, että toisin kuin komissio väittää, tässä kysymyksessä ei viitata tilanteeseen, jossa henkilö omaan lukuunsa valtuuttaa kolmannen henkilön valmistamaan suojatusta teoksesta kappaleen yksityiseen käyttöön.⁴⁷ Kysymyksen sanamuodosta käy päinvastoin selvästi ilmi, että sillä tarkoitetaan tilanteita, joissa henkilö valmistaa teoksista tai muusta suojatusta aineistosta kappaleita sellaisista lähteistä, jotka ”kuuluvat” kolmansille, eli lähinnä CD-ROM- tai DVD-levyistä, jotka ovat kolmansien omaisuutta ja pysyvät sellaisena, tai suojattuja teoksia sisältävistä tiedostoista, joiden käyttölisenssit ovat kolmansien omaisuutta eivätkä sen henkilön omaisuutta, joka valmistaa kappaleen yksityiseen käyttöön.

88. Tästä näkökulmasta ensimmäisen kysymyksen e kohtaan voitaisiin vastata samalla tavoin kuin ensimmäisen kysymyksen f kohtaan, jos voidaan todeta ja todetaan, että niissä tarkoitetaan samanlaisia tilanteita.

89. Näin ollen voitaisiin katsoa, että kappaleet, jotka on valmistettu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen luettelemista kolmansille kuuluvista DVD- tai CD-ROM-levyjen, MP3-soittimien ja tietokoneiden tiedostoista ovat lähtökohtaisesti täysin rinnastettavissa kappaleisiin, jotka on valmistettu internetissä laittomasti saataviin saatetuista teoksista.⁴⁸

90. Tällaisia kappaleita valmistavat henkilöt eivät ole näiden olettamien perusteella niiden lähteiden (fyysisten esineiden, kuten CD-ROM- tai DVD-levyjen) omistajia tai (kohteiden, jotka eivät ole fyysisiä esineitä, kuten internetin myyntisivuilta laillisesti ladattujen tiedostojen) käyttölisenssin haltijoita, minkä vuoksi kappaleiden valmistaminen tällaisessa tilanteessa ei ole missään tapauksessa valmistamista yksityiseen käyttöön.

91. Tämä rinnastus ei kuitenkaan ole täysin selvä.

92. Yhtäältä ei voida kieltää sitä, ettei suojattujen teosten asettaminen määrittämättömän ja rajattoman ihmisjoukon vapaasti saataville internetiin (uploading) ilman oikeudenhaltijoiden lupaa ole rinnastettavissa yhden tai useamman CD-ROM- tai DVD-levyn lainaamiseen läheisille, sukulaisille tai ystäville, joiden joukko on joka tapauksessa rajattu. Myöskään sitä ei voida kiistää, ettei internetissä vapaasti saatavilla olevien tiedostojen perusteella tapahtuva kappaleiden valmistaminen (downloading) ole rinnastettavissa kappaleiden valmistamiseen vanhemman, ystävän tai pelkän tuttavain lainaamasta yhdestä tai useammasta CD-ROM- tai DVD-levystä.

93. Toisaalta ei voida jättää ottamatta huomioon sitä, että suojatuista teoksista tehtyjä tiedostoja sisältävällä massamuistilla varustetun laitteen tai koneen (tietokoneen, kovalevyn, MP3- ja iPod-soittimen tai suuren tallennustilan sisältävän muistikortin) lainaaminen ja se, että kolmannet eli henkilöt, joilla ei ole käyttölisenssiä laitteen tai koneen sisältämiin tiedostoihin, valmistavat kappaleita niiden sisältämisestä tiedostoista, jäävät tilanteina välimaastoon siten, ettei tällaisia tilanteita voida rinnastaa kumpaankaan edellä mainittuun esimerkkitapaukseen (lataamiseen internetin välityksellä (uploading/downloading) tai fyysisten välineiden lainaamiseen ja kopioimiseen yksityisessä elinpiirissä).

94. Vaikuttaa toisin sanoen siltä, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen voida vastata yhdellä ja yhdenmukaisella tavalla ja että vastaus edellyttää, että erityisesti kappaleen valmistamisen lähteen ja tilanteen osalta tehdään joitakin erotteluja ja täsmennyksiä.

47 — Huomautettakoon, että vaikka tekijänoikeuslain 12 §:n 1 momentin nojalla on sallittua ”valmistuttaa” kappaleita, saman pykälän 4 momentissa tätä mahdollisuutta rajoitetaan merkittävästi, sillä siinä kielletään mahdollisuus käyttää ulkopuolista apua kappaleen valmistamisessa, jos kyseessä ovat erityisesti musiikkiteokset, elokuvateokset tai kirjalliset teokset.

48 — Unionin tuomioistuimen tuomiossa ACI Adam ym. (EU:C:2014:254, 35 kohta) käyttämän ilmaisun mukaisesti.

95. Tanskan lainsäädäntö näyttää kuitenkin antavan joitakin viitteitä siitä, miten kysymykseen olisi vastattava. Tekijänoikeuslain 12 §:n 1 momentissa sallitaan ainoastaan teosten ”yksittäiskappaleiden” valmistaminen yksityiseen käyttöön, jos niitä ei käytetä muihin tarkoituksiin. Koska Tanskan lainsäädännössä viitataan siten ainoastaan yksittäiskappaleiden valmistamiseen, siinä erotetaan nähtävästi toisistaan yksittäiskappaleiden valmistaminen muutamista teoksista, mikä on yksityistä kopiointia, ja kappaleiden laajamittainen valmistaminen useista teoksista, mikä ei ole yksityistä kopiointia. Lisäksi tekijänoikeuslain 12 §:n 3 momentissa säädetään nimenomaisesti, että ”kappaleiden valmistaminen digitaalisessa muodossa ei ole sallittua ilman tekijän lupaa, jos kappale valmistetaan lainatusta tai vuokratusta kappaleesta”. Vaikuttaa siis siltä, että Tanskan lainsäädännössä on kielletty kappaleiden valmistaminen kolmansille kuuluvista teoksista ilman lupaa, mutta siinä ei kuitenkaan täsmennetä, onko kyse kolmansista, jotka toimivat ammattimaisesti ja kaupallisessa tarkoituksessa, vai kaikista kolmansista, myös yksityisessä elinpiirissä toimivista vanhemmista, ystävistä tai tuttavista.

96. Joka tapauksessa on ainoastaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jolla on yksin toimivalta tulkita kansallisia säännöksiä, tehtävä määrittää, mitä käsitteillä ”yksittäiskappaleet” ja ”lainattu kappale” tarkoitetaan, ja sen on tulkittava kyseistä kansallista lainsäädäntöä direktiivin 2001/29 valossa ja tutkittava luetellut esimerkitapaukset ottamalla huomioon edellä mainitut periaatteet, jotka unionin tuomioistuin on vahvistanut tuomiossa Padawan⁴⁹ ja tuomiossa Stichting de Thuiskopie,⁵⁰ ja direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdan säännökset.

D Aiheutuvan vahingon vähäisyyden merkitys (kolmas kysymys)

97. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiiviä 2001/29 tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään silloinkin, kun kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön aiheutuu vain vähän vahinkoa oikeudenhaltijalle. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee tästä tarkemmin, mitä direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleeseen sisältyvällä ilmaisulla tarkoitetaan.

98. Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 perustelukappaleessa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, ettei sopivaa hyvitystä peritä tapauksissa, joissa oikeudenhaltijoille koituva haitta on vähäinen, mutta siinä ei määritellä tarkemmin näitä tapauksia eikä perusteita, joiden mukaisesti haitan vähäisyyttä voidaan määrittää.⁵¹

99. Tästä seuraa, että niillä jäsenvaltioilla, jotka ovat päättäneet ottaa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, on laajin mahdollinen harkintavalta antaa säännöksiä, joiden nojalla sopivaa hyvistä ei peritä vahingon ollessa vähäinen, mutta täsmennettäköön, että tällainen sääntely on vapaaehtoista eikä siihen ole velvollisuutta. Jäsenvaltiota ei näin ollen voida moittia siitä, ettei se ole säätänyt tällaisesta poikkeuksesta.

100. Näin ollen se, että yksityisestä kopioinnista matkapuhelinten muistikortille aiheutuu oikeudenhaltijoille vain vähäistä haittaa, olettaen että se on todettu, ei voi lähtökohtaisesti estää jäsenvaltiota perimästä yksityistä kopiointia koskevaa maksua muistikorteista.

101. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin toteaa, että direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään silloinkin, kun yksityiseen käyttöön tapahtuvasta kappaleen valmistamisesta aiheutuu vain vähäistä vahinkoa oikeudenhaltijoille.

49 — EU:C:2010:620.

50 — EU:C:2011:397.

51 — Myöskään direktiivin 2001/29 valmisteluasiakirjat eivät selvennä tätä asiaa. Unionin tuomioistuimella ei ole toistaiseksi ollut tosiasiallista mahdollisuutta lausua vähäisestä vahingosta, vaikka se tuomion Padawan (EU:C:2010:620) 39 ja 46 kohdassa viittaakin siihen.

VII Yksityistä kopiointia koskevan maksun perintätavat (kuudes kysymys)

102. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kuudes kysymys sisältää useita toisiinsa limittyviä alakysymyksiä, jotka koskevat direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b kohdassa tarkoitettua sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun perimistä.

103. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää ensiksi periaatteellisen kysymyksen (kuudennen kysymyksen a kohta) lähinnä siitä, onko direktiivin 2001/29 tulkittava olevan esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan matkapuhelinten muistikorttien valmistajilla ja/tai maahantuojilla on ehdoton velvollisuus maksaa korteista yksityistä kopiointia koskeva maksu, vaikka ne eivät voi näitä kortteja elinkeinonharjoittajille myydessään tietää, myyvätkö ne nämä kortit eteenpäin yksityishenkilöille vai elinkeinonharjoittajille.

104. Tämän jälkeen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, vaikuttaako tähän periaatteelliseen kysymykseen annettavaan vastaukseen se, että mainittu velvollisuus ei ole tietyissä yksittäistapauksissa ehdoton, ja jos vaikuttaa, miten (kuudennen kysymyksen b ja c kohta). Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkoittaa tilanteita, joissa valmistajalla, maahantuojalla ja/tai jälleenmyyjällä joko ei ole velvollisuutta maksaa yksityistä kopiointia koskevaa maksua tai on tietyissä tilanteissa, tietyin edellytyksin ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemin tavoin mahdollisuus saada maksamansa yksityistä kopiointia koskeva maksu takaisin silloin, kun muistikortit on myyty ammatilliseen käyttöön.

105. Edellä 23–32 kohdassa mainitusta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja erityisesti tuomiosta Padawan⁵² ilmenee, että kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista välineistä, täyttää oikeudenmukaisen tasapainon vaatimukset ainoastaan, jos kyseisiä välineitä käytetään todennäköisesti yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin ja jos kyseisistä välineistä perittävä maksu on yhteydessä niiden käyttöön yksityiseen kopiointiin.

106. Tästä seuraa, ettei direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan kanssa ole yhteensopiva pääasiassa kyseessä olevan kaltainen yksityistä kopiointia koskeva maksu, joka peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitettua välineen valmistajilta ja maahantuojilta ottamatta huomioon, keitä välineiden lopulliset ostajat ovat ja mihin välineitä käytetään, eli erottamatta toisistaan tapauksia, joissa luonnolliset henkilöt ostavat välineet yksityiseen käyttöön tapahtuvaa kopiointia varten, ja tapauksia, joissa muut henkilöt ostavat välineet selvästi muuhun tarkoitukseen kuin yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin.

107. Pitää paikkansa, että unionin tuomioistuin on todennut tuomiossa Padawan,⁵³ että kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy yksityisten käyttäjien yksilöintiin samoin kuin heidän velvoittamiseensa korvaamaan oikeudenhaltijoille aiheuttamansa vahinko, jäsenvaltiot voivat päättää vahvistaa sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun, joka peritään muilta kuin yksityisiltä käyttäjiltä, jos kyseisillä henkilöillä on mahdollisuus vyyryttää tästä maksusta aiheutuva kustannus yksityisten käyttäjien maksettavaksi.

108. Tällaisessa tilanteessa ei voida täysin sulkea pois sitä, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista välineistä niiden valmistajilta ja maahantuojilta, voi täyttää eri oikeudenhaltijoiden ja suojattujen teosten käyttäjien intressien välisen oikeudenmukaisen tasapainon vaatimuksen, jos kyseisillä valmistajilla ja

52 — EU:C:2010:620, 52 ja 53 kohta.

53 — EU:C:2010:620, 46–50 kohta. Ks. myös tuomio Stichting de Thuiskopie (EU:C:2011:397, 27 ja 28 kohta).

maahantuojilla on tosiasiallinen mahdollisuus vyöryttää maksu kyseiset välineet hankkivien ja niitä yksityiseen kopiointiin käyttävien yksityisten käyttäjien maksettavaksi tai jos ne voivat saada maksun palautetuksi silloin, kun kyseiset välineet selvästi ostetaan muuhun tarkoitukseen kuin yksityiseen kopiointiin.

109. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei kuitenkaan ole esittänyt unionin tuomioistuimelle seikkoja, joiden perusteella tämä voisi täsmällisesti ja seikkaperäisesti ratkaista, varmistetaanko pääasiassa sovellettavalla kansallisella lainsäädännöllä se, että sillä käyttöön otetun yksityistä kopiointia koskevan maksun maksavat lopulta tosiasiallisesti ne henkilöt, joilla on lähtökohtainen velvollisuus rahoittaa direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa vaadittu sopiva hyvitys, eli käsiteltävässä asiassa ne luonnolliset henkilöt, jotka ostavat kappaleen valmistamiseen tarkoitettun välineen tarkoituksenaan käyttää sitä yksityisesti kappaleiden valmistamiseen suojatuista teoksista.

110. Ennakkoratkaisupyynnössä viitataan nimittäin ainoastaan tekijänoikeuslain 39 §:ään, jossa säädetään, että hyvitystä on maksettava sen, joka kaupallisessa tarkoituksessa valmistaa tai tuo markkinoille ääni- tai videonauhoja tai muita välineitä, joille ääntä tai kuvaa voi tallentaa. Lukuun ottamatta kuudennessa kysymyksessä esitettyjä erilaisia tilanteita ennakkoratkaisupyynnö ei kuitenkaan varsinaisesti sisällä konkreettista ja täsmällistä tietoa edellytyksistä, joiden täyttyessä valmistajat, maahantuoijat tai jälleenmyyjät voitaisiin vapauttaa maksusta, eikä käytännön menettelyistä, joissa nämä voisivat saada maksun takaisin.

111. Joka tapauksessa on ainoastaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä arvioida unionin tuomioistuimen antamien direktiiviä 2001/29 koskevien tulkintaohjeiden perusteella, onko kansallinen lainsäädäntö yhteensopiva direktiivin 2001/29 säännösten kanssa.

112. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kuudenteen kysymykseen, että direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei se lähtökohtaisesti ole esteenä käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista välineistä niiden valmistajilta ja maahantuojilta, jos nämä voivat tosiasiallisesti vyöryttää maksun käyttäjille, jotka ostavat kyseiset välineet yksityiseen käyttöön tapahtuvaa kopiointia varten, tai saada maksun takaisin silloin, kun kyseiset välineet selvästi ostetaan muuhun tarkoitukseen kuin yksityiseen käyttöön tapahtuvaa kopiointia varten. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida näitä seikkoja ja tehdä niitä koskevat päätelmät.

VIII Ratkaisuehdotus

113. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Østre Landsretin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, ettei se lähtökohtaisesti ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään matkapuhelinten muistikorteista, kunhan eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välinen oikeudenmukainen tasapaino on turvattu ja kunhan maksun perimisen ja mainittujen muistikorttien yksityiseen käyttöön tarkoitettujen kappaleiden valmistamiseen liittyvän oletetun käytön välillä on siis yhteys, eikä muistikorttien ensisijaisella ja pääasiallisella käyttötarkoituksella ole merkitystä tässä yhteydessä.

Direktiiviä 2001/29 on kuitenkin tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista vaihdettavista välineistä, kuten matkapuhelinten muistikorteista, mutta maksua ei peritä sellaisiin koneisiin ja laitteisiin sisäänrakennetuista kiinteistä välineistä, jotka on varta vasten suunniteltu ja joita käytetään ensisijaisesti yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kappaleiden valmistamiseen, kun tämä maksusta vapauttaminen ei ole objektiivisesti perusteltua.

Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida viimeksi mainittujen välineiden maksusta vapauttamiselle mahdollisesti esitetyt objektiiviset perustelut ja tehdä tätä koskevat päätelmät.

- 2) Direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön laittomasta lähteestä ja sellaisesta kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön, jonka oikeudenhaltija on nimenomaisesti sallinut ja josta on tämän vuoksi maksettu korvaus tai jokin muu sopiva hyvitys.
- 3) Direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei suojattuja teoksia sisältäviä tiedostoja koskevien tehokkaiden teknisten suojaustoimenpiteiden käyttäminen tai käyttämättä jättäminen vaikuta direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitetun yksityistä kopiointia koskevan maksun perimiseen.
- 4) Direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään silloinkin, kun yksityiseen käyttöön tapahtuvasta kappaleen valmistamisesta aiheutuu vain vähäistä vahinkoa oikeudenhaltijoille.
- 5) Direktiiviä 2001/29 on tulkittava siten, ettei se lähtökohtaisesti ole esteenä käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan sopivan hyvityksen rahoittamiseen osoitettu yksityistä kopiointia koskeva maksu peritään kappaleen valmistamiseen tarkoitetuista välineistä niiden valmistajilta ja maahantuojilta, kunhan nämä voivat tosiasiaassa vyöryttää maksun käyttäjille, jotka ostavat kyseiset välineet yksityiseen käyttöön tapahtuvaa kopiointia varten, tai saada maksun takaisin silloin, kun kyseiset välineet selvästi ostetaan muuhun tarkoitukseen kuin yksityiseen käyttöön tapahtuvaan kopiointiin.

Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida näitä seikkoja ja tehdä niitä koskevat päätelmät.